

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-59>

УДК 656:339.5:338.45

ГРЕЧАН Алла

Національний транспортний університет

<https://orcid.org/0000-0003-3984-9952>

e-mail: grechan.ap@gmail.com

БІЛІК Володимир

Національний транспортний університет

<https://orcid.org/0009-0007-7669-8723>

e-mail: ybilik79@gmail.com

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТУ НА ФОРМУВАННЯ ЇХ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ

У статті визначено особливості впливу інноваційності зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств на формування їх конкурентних переваг. Виділено і проаналізовано специфічні ознаки зовнішньоторговельної діяльності підприємств транспорту, які є напрямками активного впровадження інноваційних рішень. Узагальнено основні аспекти та чинники, що сприяють ефективному впровадженню інноваційних технологій у сфері міжнародних перевезень.

Визначено ключові конкурентні переваги, які здатні отримати транспортні підприємства завдяки інноваціям, такі як підвищення якості обслуговування, зниження операційних витрат, покращення екологічної відповідальності та адаптивності до ринкових змін. Обґрунтовується необхідність постійного моніторингу новітніх технологічних рішень і дослідження ринкових тенденцій для забезпечення стабільного розвитку транспортних підприємств. Висвітлюються перспективи подальших досліджень, зокрема розробка стратегій інтеграції транспортних систем з іншими галузями економіки для створення комплексних міжнародних логістичних рішень.

Ключові слова: зовнішньоторговельна діяльність, інновації, підприємства транспорту, конкурентні переваги, транспорт, міжнародні перевезення.

GRECHAN Alla, BILIK Volodymyr

National Transport University

INFLUENCE OF INNOVATION OF FOREIGN TRADE ACTIVITIES OF TRANSPORT ENTERPRISES ON THE FORMATION OF THEIR COMPETITIVE ADVANTAGES

The article identifies the specifics of the influence of innovativeness of foreign trade activities of transport enterprises on the formation of their competitive advantages. Specific features of the foreign trade activity of transport enterprises, which are areas of active implementation of innovative solutions, are analyzed. The use of technological innovations, innovative business models, innovations in supply chain management and customer service is proposed for transport enterprises.

The main aspects and factors contributing to the effective implementation of innovative technologies in the field of international transportation are summarized. The following determinants of the development of foreign trade activities of transport enterprises are proposed: economic (global demand and supply, exchange rate fluctuations, investment climate), technological (innovation and technological progress, digitalization), political (regulatory policy, international agreements), social (level of personnel qualification, social guarantees), Environmental (environmental standards and regulation, climate change).

The key competitive advantages that transport enterprises can obtain thanks to innovations are identified, such as reducing operating costs, increasing operational efficiency, improving service quality, increasing environmental responsibility, flexibility and adaptability to market changes. The necessity of constant monitoring of the latest technological solutions and research of market trends to ensure the stable development of transport enterprises is substantiated. Prospects for further research are highlighted, in particular, the development of strategies for integrating transport systems with other sectors of the economy to create complex international logistics solutions.

Keywords: foreign trade activity, innovations, transport enterprises, competitive advantages, transport, international transportation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах швидкої глобалізації та інтенсивного розвитку міжнародної торгівлі підприємства транспорту стикаються з необхідністю підвищення своєї конкурентоспроможності на світовому ринку. Одним із ключових аспектів, що визначає здатність підприємств ефективно конкурувати, є рівень інноваційності їх зовнішньоторговельної діяльності. Інновації стають вирішальним фактором для оптимізації бізнес-процесів, зниження витрат, підвищення якості послуг та розширення ринків збуту.

Однак, попри значний потенціал підприємств транспорту, існує низка проблем, що перешкоджають їх успішній зовнішньоторговельній діяльності і активному впровадженню інновацій. Це включає недостатній рівень обізнаності у новітніх технологіях, брак кваліфікованих кадрів, низьку адаптивність підприємств до швидких змін у зовнішньому середовищі та недостатню інтеграцію інноваційних рішень у стратегічне планування. Відсутність системного підходу до впровадження інновацій у

зовнішньоторговельну діяльність призводить до втрати конкурентних позицій на міжнародних ринках та зниження ефективності діяльності підприємств.

Зв'язок цієї проблеми із важливими науковими та практичними завданнями полягає в необхідності розробки та впровадження ефективних механізмів управління розвитком зовнішньоторговельної діяльності підприємств транспортній галузі на основі активного використання інновацій. Вивчення впливу інноваційності на конкурентні переваги підприємств транспорту дозволить визначити найважливіші напрями інвестицій та стратегії, які забезпечать довгострокове зростання та стабільність. Наукове дослідження у цій сфері сприятиме розробці нових підходів до оцінки та управління інноваційною діяльністю потенціалом, що матиме практичне значення для підприємств, які прагнуть підвищити свою конкурентоспроможність на внутрішньому та міжнародних ринках.

Таким чином, дослідження проблеми інноваційного розвитку зовнішньоторговельної діяльності підприємств транспорту є актуальним як з наукової, так і з практичної точки зору, оскільки воно сприяє формуванню ефективних стратегій управління, що забезпечують конкурентні переваги у глобальному масштабі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Останні дослідження та публікації в області зовнішньоторговельної діяльності підприємств транспорту акцентують увагу на важливості інноваційних підходів для підвищення конкурентоспроможності. Зокрема, науковці та практики наголошують на необхідності впровадження сучасних інформаційних технологій, автоматизації процесів та застосуванні нових методів управління ланцюгами постачання.

Багато досліджень присвячено вивченню ролі цифрових технологій у зовнішньоторговельній діяльності. В роботах вітчизняних та зарубіжних науковців [1, 2, 3, 4, 5] детально розглядаються впливи цифровізації на ефективність та конкурентоспроможність транспортних підприємств. Ці дослідження демонструють, що використання великих даних, штучного інтелекту та блокчейн-технологій сприяє оптимізації логістичних процесів, підвищенню прозорості та зниженню операційних витрат.

Інші дослідники зосереджуються на питаннях інноваційного менеджменту та його ролі у зовнішньоторговельній діяльності. У публікаціях [6, 7,8,9], аналізуються методи управління інноваціями та їх вплив на конкурентні переваги. Автори підкреслюють, що стратегічне планування, спрямоване на інноваційний розвиток, є ключовим фактором для забезпечення стійкого зростання підприємств.

Загалом, аналіз останніх досліджень та публікацій підтверджує, що інноваційність є визначальним фактором для підвищення конкурентоспроможності підприємств транспорту у зовнішньоторговельній діяльності. Інтеграція сучасних технологій, ефективний менеджмент інновацій становлять основні напрями, що забезпечують успішний розвиток у глобальному контексті. Ці дослідження надають цінні рекомендації для практиків та закладають основу для подальших наукових пошуків у цій сфері.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті – дослідити вплив інноваційності зовнішньоторговельної діяльності на формування конкурентних переваг підприємств транспорту. У статті розглядаються особливості зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств, інновацій у транспортній галузі та визначаються ключові фактори, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності підприємств на внутрішньому і міжнародних ринках.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Транспорт є ключовим елементом розвитку світової економіки та життєдіяльності в цілому, оскільки він відіграє інфраструктурну роль і є стратегічно важливим сектором економічних систем на всіх рівнях. Прискорення взаємодії між галузями економіки стимулює постійні вдосконалення у транспортному секторі, а також він служить матеріально-технічною основою міжнародних економічних зв'язків. Структурні зміни, що характеризують процеси глобального виробництва та міжнародної торгівлі, відбуваються завдяки значним еволюційним змінам у світовому транспортному секторі.

Як зазначає Є.М.Білоусов, зовнішньоторговельна діяльність – це сфера підприємництва в системі міжнародного обміну товарами, послугами, роботами, інформацією і результатами інтелектуальної діяльності, пов'язана з підготовкою і здійсненням зовнішньоторговельних операцій і угод [10]. Особливості господарювання підприємств транспорту обумовлюють і специфіку їх зовнішньоторговельної діяльності. Отже, зовнішньоторговельна діяльність на транспорті — це комплекс операцій і процесів, пов'язаних із перевезенням товарів, вантажів і пасажирів між країнами. Вона включає в себе логістику, митне оформлення, документальний супровід, страхування, а також забезпечення безпеки і ефективності транспортних операцій на міжнародному рівні. Ця діяльність є невід'ємною частиною глобальної торгівлі і забезпечує фізичну можливість обміну товарами та послугами між державами.

Ефективне управління зовнішньоторговельною діяльністю є складним та багатограним процесом, який передбачає неодмінне врахування галузевих особливостей транспортних підприємств, і формує відповідну специфіку даної діяльності, яка визначає види і спрямованість інноваційного підґрунтя. (рис.1)

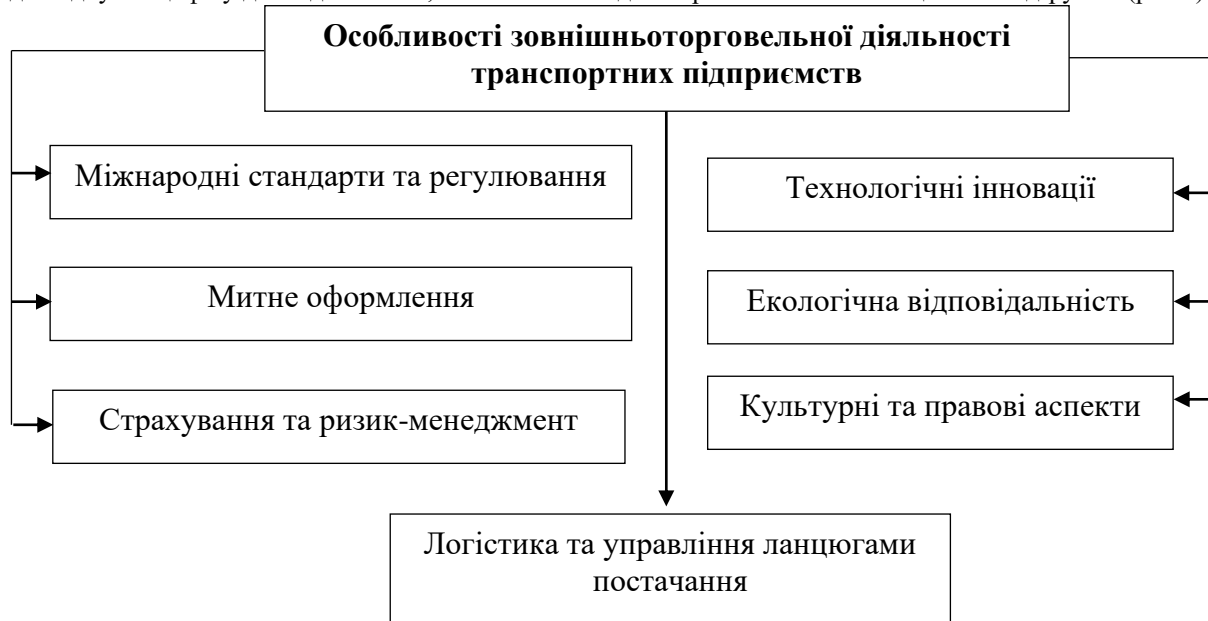

Рис. 1. Особливості зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств

Правовідносини, що виникають під час здійснення міжнародних перевезень, є надзвичайно багатограними за своєю природою. Це зумовлено двома основними чинниками: по-перше, міжнародні перевезення вимагають перетинання кордонів різних країн, що призводить до взаємодії різноманітних правових систем; по-друге, вони здійснюються різними видами транспорту, кожен з яких має свою специфіку перевізного процесу і відповідне правове регулювання. Джерелами правового регулювання міжнародних перевезень виступають міжнародні транспортні конвенції, норми внутрішнього законодавства окремих країн, акти міжнародних транспортних організацій, міжнародні правові й торговельні звичаї, а також двосторонні угоди між країнами, що укладаються з метою координації та вирішення окремих питань діяльності транспорту. [11]

Отже, зовнішньоторговельна діяльність на транспорті вимагає дотримання міжнародних стандартів та норм, таких як митні процедури, екологічні стандарти, вимоги щодо безпеки, що регулюються міжнародними організаціями, такими як Міжнародна морська організація (ІМО) та Міжнародна асоціація повітряного транспорту (ІАТА). Для забезпечення відповідності з міжнародними стандартами, розроблено Закон "Про державне регулювання міжнародних перевезень пасажирів та вантажів автомобільним транспортом", який проходить етап обговорення. [12]

Під час транспортування вантажів через кордони важливим аспектом є митне оформлення, що включає декларування товарів, сплату митних зборів та податків, проходження контролю якості та безпеки. Це вимагає чіткої координації між транспортними компаніями, митними органами та іншими державними інституціями.

Зовнішньоторговельна діяльність на транспорті передбачає ефективне управління ланцюгами постачання, що включає планування маршрутів, координацію між різними видами транспорту (автомобільний, залізничний, морський, повітряний), управління складськими запасами та доставкою "останньої милі" (last mile delivery). Як зазначають Н.Трушкіна і Т.Сербіна [13], міжнародна логістика – це безперервний процес управління логістичними потоками при послідовному здійсненні всього переліку процесів міжнародної логістичної діяльності у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємств. Це, у свою чергу, дозволить скоротити витрати на зовнішньоекономічну логістичну діяльність і збитки за рахунок оптимізації потоків та удосконалення інформаційного забезпечення їх руху; зростання якості логістичного сервісу та рівня обслуговування споживачів, рентабельності від реалізації продукції та рівня конкурентоспроможності підприємств на міжнародних ринках збуту.

Перевезення вантажів на міжнародному рівні пов'язане з різноманітними ризиками, які можна позначити як негативний вплив зовнішнього або внутрішнього середовища на процес перевезення, що може призвести до ушкодження чи втрати вантажу, поломки транспорту, інших подій, які можуть не дозволити оператору виконати умови договору міжнародного перевезення і можуть спричинити фінансові втрати [14]. Об'єктом ризику в міжнародних перевезеннях виступає не лише вантаж, що перевозиться, але і транспортні засоби, і персонал, що бере участь в перевізному процесі. Управління ризиками проявляється у вигляді взаємопов'язаних етапів підготовки, прийняття, організації, виконання управлінських рішень, дотримання

технологічного процесу та складається з послідовних етапів. Тому надзвичайно важливим аспектом є страхування вантажів та ризик-менеджмент для мінімізації можливих втрат.

Сучасні тенденції розвитку транспорту все більше акцентуються на екологічній відповідальності, що є особливо важливим при здійсненні міжнародних перевезень. Екологічна відповідальність транспортних підприємств полягає у впровадженні та дотриманні екологічно безпечних практик і стандартів, спрямованих на мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище. Сутність цієї відповідальності включає кілька ключових аспектів:

-дотримання міжнародних екологічних стандартів (виконання вимог міжнародних договорів і угод, таких як MARPOL (Міжнародна конвенція з запобігання забрудненню з суден), сертифікація і дотримання стандартів ISO 14001 (Система екологічного менеджменту));

-зменшення викидів шкідливих речовин (використання екологічно чистих і менш забруднюючих видів палива, впровадження технологій, що знижують викиди парникових газів і інших забруднювачів, перехід на електричні та гібридні транспортні засоби);

-енергоефективність (оптимізація маршрутів для зменшення споживання палива, використання сучасних технологій для підвищення ефективності використання енергії в транспортних засобах);

-управління відходами (впровадження систем для зменшення, повторного використання і переробки відходів, забезпечення правильного утилізування небезпечних матеріалів і відходів).

Виконання цих заходів сприяє зменшенню екологічного впливу транспортних підприємств, покращує їх репутацію на міжнародній арені, підвищує довіру з боку споживачів і забезпечує високу конкурентну позицію у довгостроковій перспективі.

Важливу роль у забезпеченні ефективності, безпеки та дотримання законодавства в процесі переміщення товарів і послуг через національні кордони відіграють культурні та правові аспекти зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств

До культурних аспектів можна віднести мовні бар'єри (спілкування, документація) та культурні відмінності різних країн. Водії, логістичні оператори та інші учасники міжнародних перевезень часто стикаються з мовними бар'єрами, які можуть ускладнювати комунікацію та викликати непорозуміння. Також перевезення часто потребують оформлення документів на різних мовах, що уповільнює процеси та вимагає додаткових зусиль для перекладу та розуміння. Водії та інші учасники часто стикаються з культурними відмінностями, що стосуються харчування, одягу та інших аспектів повсякденного життя, які впливають на їх комфорт і ефективність. Зазвичай різні країни мають і різні підходи до ведення бізнесу, наприклад, щодо пунктуальності, формальності та методів переговорів.

Правові аспекти, які відображають специфіку зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств, це:

1).Міжнародні договори та угоди:

-конвенції та протоколи (перевезення регулюються різними міжнародними угодами, такими як Конвенція про міжнародні залізничні перевезення (COTIF), Конвенція про договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів (CMR) та інші);

-регулювання перевезень небезпечних вантажів (Міжнародні стандарти, такі як ADR (Угода про міжнародні дорожні перевезення небезпечних вантажів), визначають правила перевезення небезпечних матеріалів).

2).Національне законодавство:

-митні правила (кожна країна має свої митні правила та процедури, які необхідно враховувати при перевезенні товарів через кордони);

-ліцензування та дозволи (вимоги щодо ліцензування транспортних засобів та водіїв можуть відрізнятися, і їх необхідно дотримуватися для уникнення штрафів та зупинок).

3).Правове регулювання трудових відносин:

-робочі години та відпочинок (країни мають різні норми щодо робочих годин, відпочинку та вихідних днів, що регулюється такими угодами, як Європейська угода про роботу екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (AETR));

-соціальне забезпечення (водії та інші працівники повинні бути забезпечені відповідними умовами праці, соціальним страхуванням та іншими пільгами згідно з національними законами країн, через які вони проходять).

Отже, врахування культурних та правових аспектів міжнародних перевезень є критично важливим для забезпечення ефективності, дотримання законодавства та запобігання можливим конфліктам і штрафам. Підприємства, які здійснюють міжнародні перевезення, повинні ретельно підходити до підготовки та планування, враховуючи всі ці фактори.

Зазначені особливості зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств виділяють і напрями фокусування відповідного інноваційного забезпечення, що є надзвичайно важливою умовою та підвищення конкурентоспроможності. В сучасних умовах глобалізації та інтеграції світових ринків, саме інновації відіграють ключову роль у забезпеченні ефективності, швидкості, безпеки та екологічності перевезень. Впровадження новітніх технологій, інноваційних бізнес-моделей та сучасних систем управління

дозволяє підприємствам ефективно виконувати свої функції, забезпечувати високу якість обслуговування та сприяти розвитку їх конкурентних переваг.

Як видно з рис.2, зовнішньоторговельна діяльність транспортних підприємств формує їх конкурентні переваги через впровадження інноваційних технологій, що підвищують ефективність і точність логістичних процесів, оптимізацію витрат завдяки використанню сучасних систем управління та автоматизації, поліпшення якості обслуговування клієнтів за рахунок персоналізації та гнучкості послуг, а також забезпечення екологічної відповідальності, що відповідає вимогам сталого розвитку та покращує репутацію підприємства на міжнародному ринку.

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств транспорту залежить від багатьох факторів, включаючи економічні, технологічні, політичні, соціальні та екологічні детермінанти. Успішне врахування цих детермінантів дозволяє підприємствам транспорту ефективно реагувати на виклики глобалізації, підвищувати свою конкурентоспроможність та сприяти сталому економічному зростанню. В умовах швидких змін і невизначеності, підприємства транспорту повинні постійно аналізувати зовнішнє середовище і адаптувати свої стратегії для досягнення успіху на міжнародних ринках.

На рис.2 наведено детермінанти розвитку зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств, які визначають її особливості і відповідні напрями активізації інноваційного підґрунтя, що і впливає на формування конкурентних переваг на міжнародному ринку транспортних послуг.

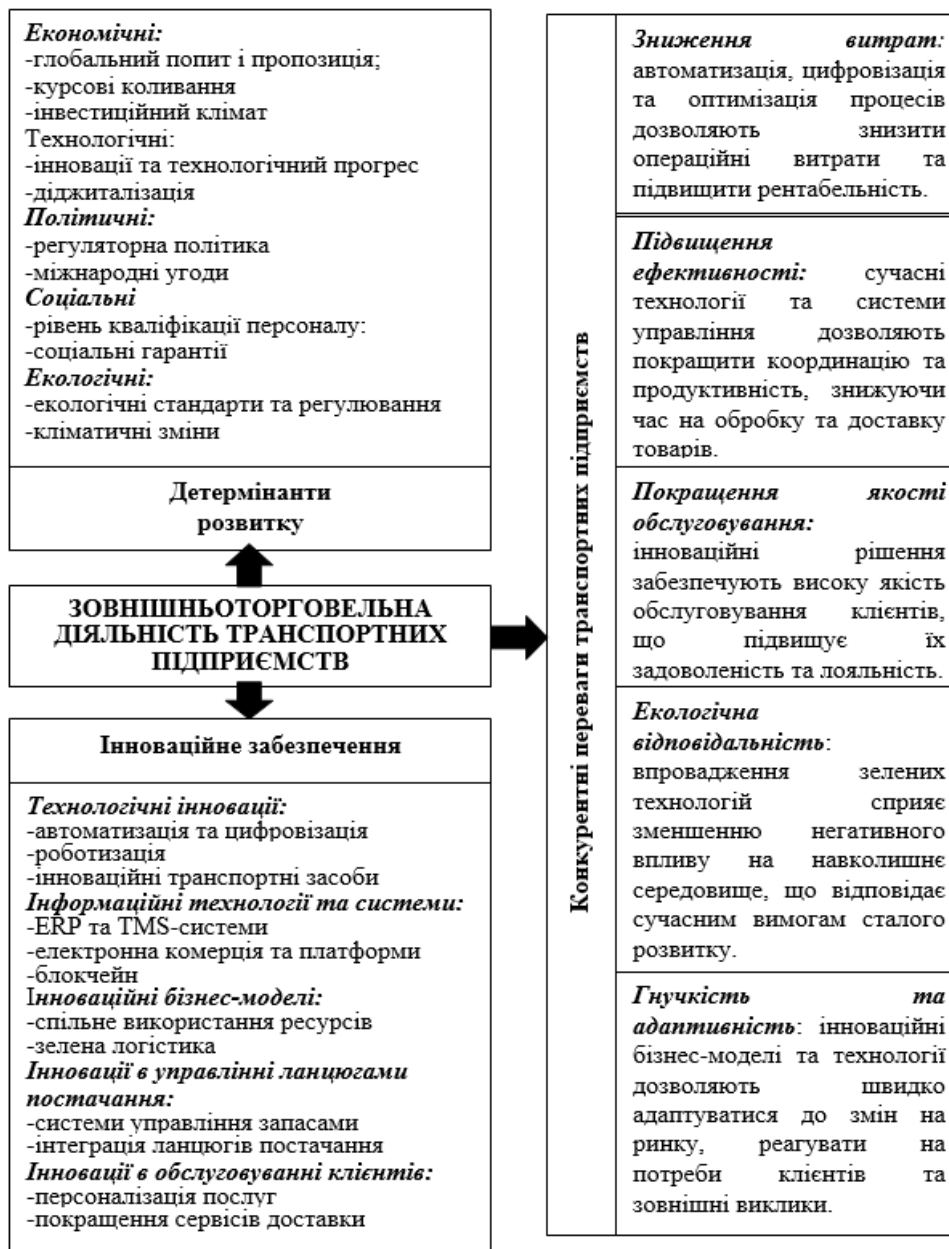

Рис. 2. Детермінанти розвитку зовнішньоторговельної діяльності транспортних підприємств, напрями її інноваційного забезпечення і вплив на формування конкурентних переваг

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Зовнішньоторговельна діяльність транспортних підприємств є критичним чинником у формуванні їх конкурентних переваг на міжнародному ринку. Впровадження інновацій у цій сфері дозволяє значно підвищити ефективність операцій, якість обслуговування, гнучкість та адаптивність підприємств до змін ринкових умов. Використання сучасних ІТ-рішень, екологічно чистих технологій та дотримання міжнародних стандартів сприяє не лише покращенню репутації компанії, але й зниженню операційних витрат, що в свою чергу зміцнює конкурентоспроможність і фінансову стійкість підприємств.

Подальші дослідження в цьому напрямі повинні зосереджуватись на розробці та впровадженні нових інноваційних технологій, які можуть ще більше оптимізувати процеси логістики та транспортування. Важливим напрямом є також дослідження впливу екологічних технологій на конкурентоспроможність транспортних підприємств та розробка стратегій, які б забезпечували стійке зростання в умовах постійно змінюваного ринкового середовища. Окрім того, перспективним є вивчення інтеграції транспортних систем з іншими галузями економіки для створення комплексних логістичних рішень, що відповідають потребам глобального ринку.

Впровадження інновацій у зовнішньоторговельну діяльність транспортних підприємств потребує постійного моніторингу новітніх технологічних рішень, глибокого аналізу ринкових тенденцій та адаптації до нормативних вимог різних країн, що забезпечить стабільний розвиток і посилення конкурентних позицій на світовому ринку.

Література

1. Лозова Г.М., Клименко В.В., Кожолянко І.А. Цифрова трансформація транспортної системи в Україні. *Теоретичні та прикладні питання економіки: збірник наукових праць*. К., КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. Випуск 1 (44). С. 174 -186.
2. Рибчук А.В., Пазюк Р.І., Пантюк Ю.М. Цифрова трансформація транспортних систем в інформаційній економіці. *Інвестиції: практика та досвід*, № 6 (2024), С.51-56. <https://nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3260/3296>
3. Пішенин І.К. Особливості впровадження цифрових інформаційних систем транспортної логістики. *Економіка та управління підприємствами*, 2021. Вип. 53. С. 67—70.
4. Castellanos S., Grantmuller S., Wright R.(2022). Technology, transport, and the sharing economy: towards a working taxonomy for shared mobility, *Transport Review*, Volume42, Issue3 pp. 318-336.
5. Transport and Environment Report (2022). Digi talisation in the mobility system: challenges and opportunities. European Environment Agency. Luxembourg. 217pages
6. Белянська Ю. В. Механізм управління інноваціями на транспортних підприємствах, *Економічний вісник*, 2022, №4, С.137-145 <https://C:/Users/User/Downloads/Innovation%20management%20mechanism%20at%20transport%20enterprises.pdf>
7. Karpenko O., Palyvoda O., Belianska Y., Osypova Y. Innovative approaches to the organization of business processes of transport enterprises in the context of the European, *Академічний огляд*. 2022. № 2 (57). С.125-141. <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2022/2/11.pdf>
8. Гречан П.Ю. Інноваційна активність підприємств автомобільного транспорту в Україні. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI»*. Вип.5 Тематична рубрика: Інвестиційно-інноваційна діяльність, 2019. С.114-117.
9. Parfentieva O.G., Grechan P.Yu., Grechan A.P. Stimulating innovative activity as a tool for ensuring strategic development of motor transport enterprises. *Management Science Letters*, 2019. Vol. 9. P. 1655–1668. <http://dx.doi.org/10.5267/j.msl.2019.5.022>
10. Білоусов Є. М. Зовнішньоторговельна діяльність (особливості доктринального та правового забезпечення). *Право та інноваційне суспільство: електрон. наук. вид.* 2020. № 1 (14). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/Bilousov14.pdf>.
11. Волік В.В. Правове регулювання транспортної діяльності в Україні: навч.- метод. Посібник. За заг. ред. док. юрид. наук, професора М.Л. Шелухіна. Маріуполь: МДУ, 2020. 195с.
12. Офіційний сайт Асоціації міжнародних автомобільних перевізників України <http://www.asmap.org.ua/index1.php?id=57508>
13. Трушкіна Н., Сербіна Т. Міжнародна логістика у системі зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 1, No. 3, 2022, pp. 101-114. <file:///C:/Users/User/Downloads/j.isjmf.20220103.7.pdf>
14. Кунда Н.Т. Вибір перевізника як елемент управління ризиками при здійсненні міжнародних перевезень вантажів, з використанням експертних методів. Collection of scientific papers «SCIENTIA» Lisbon, Portuguese Republic, August 5, 2022. <file:///C:/Users/User/Downloads/13.pdf>

References

1. Lozova H.M., Klymenko V.V., Kozholyanko I.A. Tsyfrova transformatsiya transportnoyi systemy v Ukraini. [Digital transformation of the transport system in Ukraine] Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky: zbirnyk naukovykh prats'. K., KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2022. Vypusk 1 (44). S. 174 -186. [in Ukrainian].
2. Rybchuk A.V., Pazyuk R.I., Pantyuk YU.M. Tsyfrova transformatsiya transportnykh system v informatsiyniy ekonomitsi. [Digital transformation of transport systems in the information economy] Investytsiyi: praktyka ta dosvid, № 6 (2024), S.51-56. <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3260/3296> [in Ukrainian].
3. Pishenin I.K. Osoblyvosti vprovadzhennya tsyfrovoy informatsiynykh system transportnoyi lohistyky [Peculiarities of implementation of digital information systems of transport logistics] Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy, 2021. Vyp. 53. S. 67—70 [in Ukrainian].
4. Castellanos S., Grantmuller S., Wright R.(2022). Technology, transport, and the sharing economy:towards a working taxonomy for shared mobility, *Transport Review*, Volume42, Issue3 pp. 318-336 [in English].
5. Transport and Environment Report (2022). Digi talisation in the mobility system: challenges and oppor tunities. European Environment Agency. Luxembourg. 217pages [in English].
6. Belyans'ka YU. V. Mekhanizm upravlinnya innovatsiyamy na transportnykh pidpryyemstvakh [Innovation management mechanism at transport enterprises] Ekonomichnyy visnyk, 2022, №4, S.137-145<https://C:/Users/User/Downloads/Innovation%20management%20mechanism%20at%20transport%20enterprises.pdf> [in Ukrainian].
7. Karpenko O., Palyvoda O., Belianska Y., Osypova Y. Innovative approaches to the organization of business processes of transport enterprises in the context of the European, *Академічний огляд*. 2022. № 2 (57). С.125-141. <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2022/2/11.pdf> [in English].
8. Grechan P.YU. Innovatsiyna aktyvnist' pidpryyemstv avtomobil'noho transportu v Ukraini [Innovative activity of road transport enterprises in Ukraine] Naukovyy ekonomichnyy zhurnal «Іntelekt KHKHI». Vyp.5 Tematychna rubryka: Investytsiyno-innovatsiyna diyal'nist', 2019. S.114-117 [in Ukrainian].
9. Parfentieva O.G., Grechan P.Yu., Grechan A.P. Stimulating innovative activity as a tool for ensuring strategic development of motor transport enterprises. *Management Science Letters*, 2019. Vol. 9. P. 1655–1668. <http://dx.doi.org/10.5267/j.msl.2019.5.022> [in English].
10. Bilousov YE. M. Zovnishn'otorhovel'na diyal'nist' (osoblyvosti doktrynal'noho ta pravovoho zabezpechennya) [Foreign trade activity (peculiarities of doctrinal and legal support)] Pravo ta innovatsiyne suspil'stvo: elektron. nauk. vyd. 2020. № 1 (14). URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/Bilousov14.pdf>. [in Ukrainian].
11. Volik V.V. Pravove rehulyuvannya transportnoyi diyal'nosti v Ukraini [Legal regulation of transport activity in Ukraine:] : navch.- metod. Posibnyk. Za zah. red. dok. yuryd. nauk, profesora M.L. Shelukhina. Mariupol': MDU, 2020. 195 s.
12. Ofitsiyyny sayt Asotsiatsiyi mizhnarodnykh avtomobil'nykh pereviznykiv Ukrainy [The official website of the Association of International Automobile Carriers of Ukraine] <http://www.asmap.org.ua/index1.php?id=57508>
13. Trushkina N., Serbina T. Mizhnarodna lohistyka u systemi zovnishn'oekonomichnoyi diyal'nosti pidpryyemstva [International logistics in the system of foreign economic activity of the enterprise] International Science Journal of Management, Economics & Finance. Vol. 1, No. 3, 2022, pp. 101-114. <http://C:/Users/User/Downloads/j.isjmef.20220103.7.pdf> [in Ukrainian].
14. Kunda N.T. Vybir pereviznyka yak element upravlinnya ryzykamy pry zdiysnenni mizhnarodnykh perevezen' vantazhiv, z vykorystannyam ekspertnykh metodiv [Selection of the carrier as an element of risk management in international cargo transportation, using expert methods] Collection of scientific papers «SCIENTIA» Lisbon, Portuguese Republic, August 5, 2022. <file:///C:/Users/User/Downloads/13.pdf> [in Ukrainian].